

LEVANT Nederland was een geprivilegieerde handelspartner van immens Ottomaans rijk - Handelsrelatie Turkije al eeuwen innig; Juist op het moment dat de Turkse president Gül in Nederland op bezoek is, toont een expositie in Amsterdam onze handelsrelatie met het vroegere Ottomaanse rijk.

De Gelderlander
18 April 2012

door Vera Ros

Ruim 5 miljoen vierkante kilometer besloeg het Ottomaanse rijk in zijn hoogtijdagen; het huidige Turkije past er ruim zes keer in. De jonge Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was een geprivilegieerde handelspartner van dat immense rijk. Juist op het moment dat de Turkse president Abdullah Gül hier op staatsbezoek is, opent in het Amsterdam Museum een expositie ter gelegenheid van vierhonderd jaar Turks-Nederlandse betrekkingen.

Wie zaken deed met de Hollanders met hun uitgebreide handelsnetwerk kreeg toegang tot producten uit de hele wereld: van specerijen en graan tot porselein en zilver. De Hollanders kochten op hun beurt gretig zijde, wol, gedroogde vruchten en tapijten in de Levant, het gebied ten oosten van de Middellandse Zee.

Het zenuwcentrum van die bedrijvigheid bevond zich in het 'stadspaleis' op de Dam: de kamer van de Directie der Levantse Handel en Navigatie in de Middellandse Zee, opnieuw ingericht in het Amsterdam Museum. Net als toen word je meteen ondergedompeld in oriëntaalse sferen. De muren waren behangen met landkaarten en exotische schilderijen van de Levant, om te imponeren en investeerders warm te maken. Bijzonder is een serie van 32 kostuumschilderijen van de Vlaamse kunstenaar Jean-Baptiste Vanmour, een geschenk van ambassadeur Cornelis Calkoen. Deze geeft een goed beeld van het hofleven en de lappendeken van culturen die het Ottomaanse rijk was. We zien zowel Sultan Ahmed III en zijn hoffunctionarissen als een Griekse geestelijke, een joodse geldwisselaar, een Albanese herder en mannen en vrouwen in diverse klederdrachten. Slechts één schilderij (van een moefti) raakte zoek. Vol kleur en detail zijn ook schilderijen van ontvangsten aan het hof, handelssteden als Ankara, centrum van de beroemde angorawol, en Smyrna (Izmir), dat 25 Hollandse handelshuizen telde.

De reis was een riskante onderneming. Schepen vielen soms ten prooi aan de beruchte Barbarijse zeerovers, die de bemanningen als slaven verkochten. Daarom werd in 1625 de Directie opgericht om de handelsvloot te beschermen en te

bewapenen en handelscontacten te bevorderen. De Directie onderhandelde ook over losgeld, hief belastingen en regelde transacties. Ze had een flinke vinger in de pap bij benoemingen van ambassadeurs en consuls van de Republiek en betaalde zelfs mee aan hun salarissen.

De Fransen en Engelsen maakten in de achttiende eeuw een einde aan de Hollandse handelsmacht. De Directiekamer werd ontruimd toen Lodewijk Napoleon zijn intrek nam in het paleis en de Directie werd in 1826 opgeheven. De kunstwerken zijn nu bezit van het Rijksmuseum Amsterdam.

Vanwege dezelfde fascinatie met de Levant trokken latere Nederlanders naar het moderne Turkije. Geert Snoeijer fotografeerde deze Nederlandse Turken, onder wie de nazaat van een Levant-consul, voor een tweede tentoonstelling rond het herdenkingsjaar. In de winter, bij sombere wolkenluchten: een Hollands tintje op het kruispunt tussen oost en west.

Modern-oriëntaals zijn daarentegen de ontwerpen van het Turkse designerslabel Dice Kayek. De tulp, de koepels van de Hagia Sophia, de juwelen uit het Topkapipaleis maar ook de architectuur van booming Turkije leverden inspiratie voor de elegante japonnen op een derde expositie.

'De Kamer van de Levantse handel. Hollandse kooplui en Ottomaanse sultans in het Amsterdam Museum' t/m 26/8.

'Nederlandse pioniers in Turkije' t/m 26/8.

'Istanbul Contrast' modetentoonstelling t/m 17/6.